

Justitiedepartementet

diarienummer Ju2023/01112

2023-09-01

ElektronikBranschens remissvar om EU-kommissionens förslag till nytt direktiv om rätten att få en vara reparerad (JU2023/01112)

Om ElektronikBranschen

ElektronikBranschen företräder hela branschen inom konsumentelektronik, från leverantör, till distributör och slutligen handlare. Våra medlemsföretag lever på en marknad med stark global konkurrens i alla led. Som medlemsorganisation arbetar vi tillsammans för att stärka branschen och minska dess påverkan på miljö och klimat.

ElektronikBranschens sammanfattade bedömning

Hemelektronik har, som många andra branscher, en påtaglig miljöpåverkan. Det är viktigt att beslutsfattare, branschen och konsumenterna förstår vikten av och får verktyg för att möta dessa utmaningar för att kunna skapa ett mer hållbart samhälle med ökad cirkularitet.

Sverige ligger i dagsläget i världstoppen vad gäller återvinning av el-avfall, lampor och batterier. Under 2022 lämnade svenskarna in 154 758 ton, vilket motsvarar nästan 15 kilo per person. Dessa siffror rör endast det som samlats in genom producentansvarsorganisationen El-kretsen (som ägs av den samlade branschen) och omfattar insamling i samtliga landets 290 kommuner.

Vi ska vara stolta över detta, men vi behöver bli ännu bättre och framför allt på återbruk och reparationer. Därför välkomnar ElektronikBranschen syftet med förslaget *Rätten att få en vara reparerad*, men vi ser också potentiella problem och behov av kompletterande åtgärder för att det ska kunna införas på ett sätt som kan leva upp till intentionen med förslaget.

Reparationer

För att lyckas med intentionen att reparera elektronikprodukter i mycket större utsträckning, krävs också servicetekniker med rätt kompetens. Finns inte detta på plats kommer reparationerna inte att kunna utföras eller riskerar att utföras på ett felaktigt sätt, vilket i värsta fall kan innebära risk för konsumenters liv och hälsa.

Utbildningar till servicetekniker inom konsumentelektronik behöver därför prioriteras av Myndigheten för yrkeshögskolan. Eftersom detta är en grundförutsättning för att lyckas föreslår

vi att regeringen tillför medel för detta samt lyfter det i regleringsbrev till myndigheten. Behovet den närmsta tre- till femårsperioden bedöms vara 300 till 400 servicetekniker.

När reparation inte är det bästa alternativet bör i stället en renoverad produkt kunna vara första alternativet. Att tillåta att defekta produkter ersätts med renoverade skulle innebära hållbarhetsfördelar och samtidigt kunna ge konsumenterna en snabbare lösning. Reparation är nödvändigtvis inte det mest resurssnåla alternativet, teknikutvecklingen gör att en utbytt produkt kan leda till en totalt lägre energikonsumtion/resursåtgång och är då att föredra. Dessa bedömningar måste kunna göras av kompetent personal från fall till fall. Annars riskerar vi att få en lagstiftning som inte bidrar till ökad hållbarhet.

Det är viktigt att begreppet "rätten att reparera" är tydligt definierat så att konsumenten tar sitt ansvar att använda och underhålla sin produkt på korrekt sätt.

Utveckling av en frivillig europeisk kvalitetsstandard för reparationstjänster är en god idé, men produktkraven måste baseras på existerande regler för den inre marknaden, bland annat Legislative Framework, NLF, inklusive tillämpningen av CE-märkning. För att kunna garantera produktsäkerheten och proportionerliga krav är det avgörande att företagen är med och tar fram kriterier för en produkts hållbarhet och möjlighet till reparation.

Det behöver också tydliggöras vad som gäller för bestämmelser vid reparation inom den lagliga garantiperioden och bestämmelser om reparation utanför garantiperioden. Vi ser också behov av att förtydliga ansvaret när en konsument väljer att avstå från att reparera, kanske på grund av att det är för dyrt, inte innebär att näringsidkaren inte har fullgjort sitt ansvar.

Minska kostnaden för att reparera

Det europeiska reparationsinformationsformuläret ska tillhandahålla standardiserad information om villkor och pris för reparationstjänsten. En god idé med informerade konsumenter som på ett enkelt sätt kan jämföra olika alternativ och dess priser. Men det kommer inte räcka. Att reparera behöver vara det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet.

För att konsumenten ska välja att reparera en vara i stället för att köpa en ny är den ekonomiska aspekten viktig. Hela 64 procent av konsumenter i EU väljer en ny vara i stället för att reparera, det visar Eurobarometern¹. Det räcker inte med en reglering som ger konsumenter rätt att reparera, utan kostnaderna för reparationer behöver minskas i Sverige.

Vi ser att det krävs flera åtgärder för att minska kostnaderna. Det handlar främst om sänkta arbetsgivaravgifter och att moms på reparationer tas bort skyndsamt. Idag finns rutavdrag för reparationer av elektronik i hemmet. Att utöka det till att omfatta även reparationer av elektronik vid serviceställen (liknande det rutavdrag som ges för tvätt vid tvättinrättning) samt arbetstiden för resan till och från kunden.

¹ EU-barometern 2228/503: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2228>

Kunskap – vägen till framgång

ElektronikBranschen har redan idag en kunskapsplattform som vänder sig till konsumenter och där syftet är ökad återvinning och ökat återbruk. Våra medlemsföretag vill sprida kunskap om varför, hur och var man ska cirkulera sin hemelektronik när man använt klart den. Genom att på ett ställe ge konsumenter enkel och lättillgänglig information om hur de själva kan förlänga livstiden på sina produkter och hur de kan ge dem ett nytt liv och på så sätt bidra till ett cirkulärt samhälle, vill branschen göra skillnad.

ElektronikBranschen ser positivt på att genom en digital plattform underlätta informationsspridning och konsumenters kunskap om var och till vilken kostnad de kan få reparationer utförda. För att säkerställa konsumentens säkerhet bör endast tillverkare av originalutrustning och de reparatörer som uppfyller den nya kvalitetsstandarderna kunna registrera sig på plattformen. Elektronikprodukter är inte vilken produkt som helst, utan reparationer behöver göras av personer med rätt kompetens, annars kan det utgöra risk för konsumentens liv och hälsa.

Konkurrensneutralitet och harmoniserade regler

Marknaden för konsumentelektronik är som minst europeisk, men oftast global i det hänseende att det inte görs specifika produkter för enskilda länder. Mobiltelefoner, tv-apparater och datorer görs inte för en svenska marknad. Alla regleringar som är specifika för ett enskilt land förstör den inre marknaden, försämrar konkurrensen och resulterar i dyrare produkter för konsumenterna. Det är av största vikt att direktivet införs på ett harmoniserat vis i samtliga medlemsländer och att inga nationella särregler införs. ElektronikBranschen välkomnar därför regeringens preliminära ståndpunkt gällande detta.

I Sverige har vi redan konkurrenshämmande lagstiftning för elektronikbranschen så som elektronikskatten/kemikalieskatten och privatkopieringsersättningen. Inte minst elektronikskatten skapar problem för bransch och konsument och leder till minskad hållbarhet. Skatten har inga positiva effekter på miljön då det inte skapas specifika elektronikprodukter för den svenska marknaden. Däremot leder den till dyrare hemelektronik på den svenska marknaden för svenska konsumenter. Det leder i sin tur till att de konsumenter som har lägst marginaler väljer produkter med sämre hållbarhet än vad de annars skulle gjort på grund av den ökade kostnaden som elektronikskatten innebär, särskilt efter den kraftiga höjning som genomfördes vid halvårsskiftet 2023. De prisökningar som elektronikskatten innebär för svenska konsumenter kan också leda till att de väljer att köpa produkter utanför EU från handlare som inte betalar elektronikskatten. Det här handlar många gånger om produkter med bristande kvalitet och oklart kemikalieinnehåll.

Regeringen bör omgående avskaffa elektronikskatten då den leder till negativa miljöeffekter, dyrare produkter för konsumenterna och till osund konkurrens eftersom myndigheterna inte kan kontrollera att alla som enligt lag ska betala också faktiskt betalar korrekt. Skatten leder dessutom till höga administrativa kostnader för företagen i branschen.

Regelbördan generellt är hög för branschen. För att lyckas med intentionerna i förslaget Rätten att få en vara reparerad är det särskilt viktigt att det harmoniserar med andra förslag på området, så som förslaget till förordning om Ekodesign för hållbara produkter (ESPR) och förslag till direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot

otillbörliga affärsmetoder och bättre information. Nationella initiativ som antagits av olika medlemsstater för att främja reparation av varor splittrar den inre marknaden och leder i förlängningen till dyrare produkter för europeiska konsumenter.

Likaså får inte utformningen av det europeiska reparationsformuläret och onlineplattformen inte innebära onödiga kostnader och administrativ börda för företagen. Viss information som krävs kan också vara svår att tillhandahålla.

För att säkerställa sund konkurrens och produktsäkerhet måste förslaget också adressera hur direktimport från tredjeland ska hanteras, så att det inte innebär ett försämrat konsumentskydd.

Nya krav ska inte kunna påföras produkter som redan satts på marknaden. Och avslutningsvis är det viktigt med skäliga och tydliga omställningstider för att anpassa sig till de nya reglerna, och de behöver vara längre än i nuvarande förslag för att säkerställa ett bra genomförande.

Pernilla Enebrink

Vd, ElektronikBranschen